

МІСЦЕ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ, ЩО ВИНИКАЮТЬ З НЕДОБРОСОВІСНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ, В МІЖНАРОДНОМУ ПРИВАТНОМУ ПРАВІ

Конкурентні відносини є рушійною силою розвинутої ринкової економіки, запорукою прогресу та зростання добробуту суспільства. В останні десятиліття в результаті глобалізації економічних процесів конкурентна боротьба між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності значно загострилася. Прагнучи отримати конкурентні переваги, підприємці вдаються до нечесних, протиправних форм ведення бізнесу як на внутрішніх, так і на зовнішніх товарних ринках. Трансгранична недобросовісна конкуренція набуває нових форм та методів, їх вплив, безумовно, відчувається і в Україні. Ускладнення правовідносин з недобросовісною конкуренцією іноземним елементом підвищує ймовірність виникнення спорів в іноземних юрисдикціях, ставить питання про належне до застосування право, а також потребує ретельного з'ясування сутності транскордонних зобов'язань з недобросовісною конкуренцією та їх місця в міжнародному приватному праві різних країн.

Складність дослідження трансграничних зобов'язань, що виникають внаслідок недобросовісної конкуренції, зумовлена різноманітністю цивільно-правових засобів захисту, що засовуються у світовій практиці. Національна цивільно-правова доктрина, розглядаючи недобросовісну конкуренцію у якості приватноправового явища, визначає її як порушення заборони на зловживання правом (п. 5 ст. 13 ЦК). Поняття «зобов'язання, що виникають внаслідок недобросовісної конкуренції» не відоме вітчизняному цивільному законодавству, на відміну від нормативних актів європейських держав, що мають багаторічний досвід правового регулювання подібних відносин. У той же час, ст. 24 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції» передбачає можливість відшкодування шкоди, яка завдана внаслідок недобросовісної конкуренції, що, на нашу думку, дає підстави стверджувати про наявність зазначених зобов'язань в між учасниками конкурентних правовідносин.

Таким чином, визначення сутності та місця зобов'язань, що виникають внаслідок недобросовісної конкуренції, в системі цивільного та міжнародного приватного права є актуальним науковим завданням.

Сучасна цивілістична наука у сфері систематизації зобов'язань, дотримується підходу, закріпленого в Інституціях Гая, згідно з якими за підставами виникнення виокремлюється дві групи: договірні зобов'язання, що виникають на підставі укладення договору, та недоговірні, що виникають на підставі інших юридичних фактів.

На думку Є. О. Суханова, хоча названі групи зобов'язань мають значну схожість, між договірними і позадоговірними зобов'язаннями існують відмінності, що визначають їх самостійне значення і місце в системі зобов'язального права. Відсутність єдиного загальновизнаного підходу до класифікації, ускладнює визначення місця зобов'язань, що виникають з транскордонної недобросовісної конкуренції. Закон України «Про міжнародне приватне право» не містить спеціальних норм, які регулювали б відносини у цій сфері. У той же час, новітнє колізійне законодавство переважної більшості європейських країн та Росії встановлює такі правила, та має тенденцію до подальшої диференціації і спеціалізації колізійно-правового регулювання транскордонної конкуренції.

На нашу думку, зобов'язання, що виникають внаслідок недобросовісної конкуренції мають позадоговірний характер оскільки:

- зобов'язання з недобросовісної конкуренції, як і інші види недоговірних зобов'язань, виникають поза волею сторін, вони визначені законом і тому не вимагають згоди особи-правопорушника на його виникнення, на відміну від договірного зобов'язання;

- до настання факту, що зумовив виникнення таких зобов'язання, сторони або взагалі не перебували між собою у правовідносинах, або ж знаходилися у правовідносинах, пов'язаних з позадоговірними, тобто відносини з недобросовісної конкуренції мають відносний, а не абсолютний характер;

- у зобов'язаннях із недобросовісної конкуренції, як і у більшості позадоговірних зобов'язань, права та обов'язки сторін, їх характер і обсяг визначаються законом, на відміну від свободи визначення сторонами взаємних прав та обов'язків у договорах;

- важливою ознакою зобов'язань із недобросовісної конкуренції, є односторонньо зобов'язуючий характер. У випадку вчинення дій, які відповідно до права держави кваліфікуються як недобросовісна конкуренція, та які, завдали шкоду стороні конкурентних відносин, в останньої виникає лише право вимагати від такого правопорушника (боржника) виконання ним свого обов'язку відшкодувати завдану шкоду, а на сторону боржника лежить тільки обов'язок відшкодувати шкоду.